

International Journal of Social Sciences

ISSN: 2587-2591

DOI Number: <http://dx.doi.org/10.30830/tobider.sayi.6.8>

Volume 4/1 Spring

2020 p. 111-122

EĞİTİM SENDİKALARINA GÖRE OKULLARDA ANGARYA İŞLER ACCORDING TO UNIONS DRUDGERY WORK IN SCHOOL

Hüsnü ERGÜN*

ÖZ

Angarya günümüzde çalışanlar tarafından sık kullanılan kavramlardandır. Eğitim alanında çalışanlar zaman zaman Milli Eğitim Bakanlığının uygulamalarını angarya olarak değerlendirebilmektedir. Eğitim alanında faaliyet gösteren sendikalar angarya işlere yönelik açıklamalarda bulunabilmektedirler. Araştırmada, eğitim çalışanlarının maruz kaldıkları angarya işlerin eğitim sendikalarının görüşlerine göre tespit edilmesi amaçlanmaktadır. Araştırmada, Eğitim- Bir Sen, Eğitim Sen, Eğitim-İş ve Türk Eğitim Sen sendikalarının görüşlerine yer verilmiştir. Açıklamalar internet adresleri verildiğinden veriler orijinal olarak kabul edilmiştir. Eğitim alanında faaliyet gösteren ve en çok üyeye sahip olan sendika olmaları nedeniyle bu dört sendikanın görüşleri dikkate alınmıştır. Araştırma yalnızca sendikaların basın ya da internet yoluyla yaptıkları açıklamalarla sınırlıdır. Araştırma, sendikaların eğitim alanındaki angarya uygulamaya ilişkin görüşlerini tespit etmeye yönelik nitel bir çalışmadır. Sendikalara göre öğretmenlerin maruz kaldıkları angarya işler “Okul Dışı Angarya İşler” ve “Okul İçi Angarya İşler” temalarında toplanmıştır. “Okul Dışı Angarya İşler” teması; “mesai dışı angarya işler” ve “süreklilik göstermeyen angarya işler” alt temalarından oluşmaktadır. “Okul İçi Angarya İşler” teması ise eğitim dışı

* Dr.,Denizli İl Milli Eğitim Müdürlüğü, E-posta: husnuergun60@gmail.com, ORCID ID: 0000-0002-5501-8019

angarya işler, doküman hazırlamaya yönelik angarya işler, kaynak bulmaya yönelik angarya işler, mesai dışı toplantı ve seminerler ile sistematik angarya işler alt temalarından oluşmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Sendika, Angarya, Öğretmen.

ABSTRACT

Drudgery is a concept commonly used by employees today. Employees in the field of education may occasionally evaluate the implementations of the Ministry of Education as a drudgery. Trade unions operating in the field of education can be found explanations for drudgery. The research is aimed at identifying the drudgery that education workers are exposed to according to the views of the education unions. In the research, the views of Eğitim-Bir Sen, Eğitim-Sen, Eğitim-İş and Türk-Eğitim Sen trade unions were included. As the descriptions are given internet addresses, the data has been accepted as original. These four trade unions were selected because they were active in the field of education and were the most members. Research is limited to disclosures made by education unions through the press or the Internet. The study is a qualitative study to determine the opinions of unions on the practice of drudgery in the field of education. According to the data, the drudgery that the teachers were exposed to were collected in the themes "non-School drudgery works" and "In-School drudgery works". "Non-School drudgery works"; "time-off drudgery works" and "non-continuing drudgery works" are sub-themes. The theme of "In-School drudgery works" is composed of sub-topics such as non-educational drudgery works, drudgery works for preparing documents, drudgery works for finding resources, time- off office meetings and seminars and systematic drudgery works.

Keywords: The Union, Drudgery, The Teacher.

Giriş

Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın "zorla çalıştırma yasağı" başlıklı 18. Maddesinde; "Hiç kimse zorla çalıştırılmaz. Angarya yasaktır. Şekil ve şartları kanunla düzenlenmek üzere hükümlülük veya tutukluluk süreleri içindeki çalıştırmalar; olağanüstü hallerde vatandaşlardan istenecek hizmetler; ülke ihtiyaçlarının zorunlu kıldığı alanlarda öngörülen vatandaşlık ödevi niteliğindeki beden ve fikir çalışmaları, zorla çalıştırma sayılmaz." hükmü yer almaktadır. Türk Dil Kurumunun internet sitesinde angarya; "1. Bir kimseye veya bir topluluğa zorla, ücret vermeden yaptırılan iş, yükleni. 2. Bir kişiye görevi dışında yaptırılan iş. " olarak tanımlanmaktadır.

TOBİDER

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin 4. Maddesinde; a) Bu Sözleşme'nin 5. maddesinde öngörülen koşullara uygun olarak tutulu bulunan bir kimseden, tutulu bulunduğu sırada veya şartlı tahliyeden yararlandığı süre içinde olağan olarak yapması istenilen bir iş; b) Askeri nitelikli herhangi bir hizmet veya vicdanî reddin meşru sayıldığı ülkelerde, vicdanî reddi seçen kişilere zorunlu askerlik hizmeti yerine gördürülebilecek başkaca bir hizmet; c) Toplumun hayat veya refahını tehdit eden kriz veya afet hallerinde gerekli görülen her hizmet; d) Olağan yurttaşlık yükümlülükleri kapsamına giren her türlü çalışma veya hizmetlerin angarya sayılmayacağı belirtilmektedir (s.7).

Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) tarafından kabul edilen ve 23 Haziran 1998 tarihli Resmi Gazetede yayımlanan 29 nolu “Zorla Çalıştırma Sözleşmesinin” 2. Maddesinde; “Cebri veya Mecburi Çalıştırma” ifadesi herhangi bir kişinin ceza tehdidi altında ve bu kişinin tam isteği olmadan mecbur edildiği tüm iş veya hizmetleri ifade eder.” şeklinde belirtilmektedir (Resmi Gazete, 1998, s.2).

Anayasa Mahkemesi kararlarında; hizmetlerinin karşılığında kendilerine ücret ödenen kişilerin bu yükümlülük kapsamındaki çalışmalarının angarya olarak nitelendirilmesinin mümkün olmadığı belirtilmiştir. Buna göre angarya, zorla çalıştırmanın bedel ödenmeksizin yaptırılan şekli olarak kabul edilebilir. “ şeklinde ifadeler geçmektedir (AYM, 2015). Uluslararası mevzuatta zorla çalıştırma angaryayı da kapsayan bir çatı kavram olarak ele alınırken, Türkiye’deki yasal düzenlemelerde angarya ve zorla çalıştırma birbirinden ayrı ancak sıkı ilişki içinde iki kavram olarak yer almaktadırlar. Çalışmadaki zorunluluk iki kavram için de ortakken, çalıştırma karşılığında ücret ödenip ödenmemesi angarya ve zorla çalıştırma kavramları arasındaki temel ayrımı oluşturmaktadır (Ulutaş ve Ulutaş, 2015; s.338).

Yapılan çalışmalarda okulda yapılan angarya işlerle doğrudan ilgili araştırmalara rastlanmamış, ancak araştırma problemine yönelik angarya ile ilgili kısa bölümlere rastlanmıştır. Seferoğlu ve Akbıyık (2009) tarafından yapılan araştırmada (Öğretmen-59) kod ismiyle anılan bilgisayar öğretmeni “okulda teknik öğretmen olarak algılanmasını, herkesin bilgisayarla ilgili sorununu çözmesinin beklenmesini, bilgisayarla ilgili her görevin kendisine verilmesini angarya olarak belirtmektedir (Seferoğlu ve Akbıyık, 2009; s. 505). Ülker (2009) tarafından yapılan araştırmada; hizmetiçi eğitimlere katılımın gönülsüz olmasının en önemli nedenlerinden biri angarya olarak görülmesi olarak belirtilmektedir (Ülker, 2009; 66). Yılmaz ve Şahin (2016) tarafından yapılan araştırmada araştırma görevlilerinin angarya olarak tanımladığı işlerden bazılarının; araştırma görevlilerinin kendi başlarına yaptıkları çalışmalara hiç emekleri olmadıkları halde bölümlerindeki bazı hocaların ortak olmaları, araştırma görevlilerinin bölümde sekreter rolü üstlenme gibi akademik olmayan işler yapmaları, masanın yerinin değiştirilmesini istenmesi; resmi yazının fotokopisinin çekilmesi; hocaların şahsi işlerini yapma; Word’de tablo düzeltme, program yapma, sınavda gözetmenlik yapma, ana bilim dalının diğer işlerini yapma, harita odası

düzeltilme, dersine gelmeyen her hocanın yerine derse girme gibi işler olduğu bulgularına ulaşılmıştır (Yılmaz ve Şahin, 2016; s. 151). Öğretmenlere de ders dışı birçok görev verilebilmektedir. Bunlar sendikalar tarafından dile getirilebilmekte genellikle de angarya işler olarak yorumlanmaktadır. Eğitim sendikalarının angarya işler ile ilgili görüşlerine aşağıda yer verilmiştir.

Türk Eğitim Sen, “öğretmenlere mesai saatleri dışında, farklı projeler ya da uygulamalar adı altında, öğrenci koçluğu, ev ziyaretleri, servis denetimi gibi görevlerin zorunlu tutulmasını” angarya olarak belirtmiştir (Türk Eğitim-Sen ,2017). Ayrıca, hafta boyunca tutulan her nöbete ücret ödenmesi gerektiğini bildirmişlerdir (Türk Eğitim-Sen ,2018).

Eğitim Sen “nöbet, evrak işleri, performans, sınav analizleri, MEB’in öğrenci veli anketleri, formlar, İKS, TKY, ölçme değerlendirme işleri, fotokopi, e-okul vb, mesai saati dışındaki toplantılar, keyfi görevlendirmeler, kermes, para toplama işleri, para toplama, (kalem parası toplama, kırtasiye parası toplama, yakacak parası toplama vb.), temizlik işlerine katkı, okulun çay ve çaycı giderlerini karşılama, fotokopi çekme veya parası toplama, “aşamalı devamsızlık yönetimi uygulaması” “izleme ve değerlendirme projesi “ile öğretmenlerin ev ziyaretine zorlanmasını” angarya olarak belirtmiştir (Eğitim-Sen, 2013; Eğitim-Sen, 2015).

Eğitim İş, “öğretmenlerin ücretsiz nöbet görevi ile mesai saatleri dışında yapılan seminerleri” angarya olarak belirtmiştir (Eğitim-İş , 2015a Eğitim-İş, 2015b).

Eğitim-Bir Sen, “ücretsiz nöbet görevi verilmesi ile elektrik öğretmenlerine elektrik tesisatlarının bakım ve onarımı işinin yaptırılmasını” angarya olarak belirtmiştir (Eğitim-Bir Sen, 2009; Eğitim-Bir Sen; 2015).

Araştırmada, eğitim çalışanlarının maruz kaldıkları angarya işlerin eğitim sendikalarının görüşlerine göre tespit edilmesi amaçlanmaktadır. Araştırma yalnızca sendikaların basın ya da internet yoluyla yaptıkları açıklamalarla sınırlıdır. Araştırmada “Eğitim sendikalarına göre eğitim çalışanlarına verilen angarya işler nelerdir?” sorusuna cevap aranmaktadır. Araştırma ile eğitim sendikalarına göre angarya uygulamaları tespit ederek bakanlığa yol gösterilmesi amaçlanırken, eğitim alanında faaliyet gösteren sendikaların da angarya olarak tanımladıkları işlerinin angarya tanımına girip girmedikleri tartışılmasına zemin hazırlayabilecektir. Eğitim çalışanlarının maruz kaldıkları angarya işler ile ilgili araştırmalara rastlanmaması da araştırmanın önemini arttırmaktadır.

Yöntem

Bu bölümde araştırmada kullanılan desen, verilerin toplanması ve analizine ilişkin bilgiler sunulmaktadır. Angarya günümüzde hemen hemen her iş kolunda çalışanların

kullandıkları bir kavramdır. Eğitim alanında çalışanlarda zaman zaman Milli Eğitim Bakanlığının uygulamalarını angarya olarak değerlendirebilmekte ve eğitim alanında faaliyet gösteren sendikalar bu uygulamaların angarya olduğuna ilişkin açıklamalarda bulunabilmektedirler. Araştırma doküman incelemesi türünde bir araştırmadır. Doküman, araştırılmak istenen konu hakkında bilgi sağlayan her türlü yazılı materyaldir (Balcı, 2000: 205). Dokümanlar, araştırmacıların müdahalesi olmadan kaydedilmiş metinleri ve görüntüleri içerir. Belge analizinde hem basılı hem de elektronik materyaller kullanılır. Gündemler, katılımcılar ve toplantı tutanakları; kılavuzlar; kitap ve broşürler; günlükler ve dergiler; etkinlik programları, mektuplar ve not defteri; haritalar ve çizelgeler; gazeteler; basın bültenleri; program önerileri, başvuru formları ve özetler; radyo ve televizyon programı senaryoları; örgütsel veya kurumsal raporlar; anket verisi ve çeşitli kamu kayıtları doküman incelemesinde kullanılır (Bowen, 2009; 27). Doküman incelemesi; dokümana ulaşma, dokümanların orijinalliğinin kontrol edilmesi, dokümanların incelenmesi ve anlaşılması, dokümanlardaki verilerin analiz edilmesi, verilerin kullanılması aşamalarından oluşmaktadır (Şimşek, 2009: 43).

Google arama linkine, angarya, eğitimde angarya, okulda angarya kelimeleri yazılarak çıkan haberler incelenmiştir. Araştırma, Eğitim- Bir Sen, Eğitim Sen, Eğitim-İş ve Türk Eğitim Sen sendikalarının internet üzerinden yaptıkları angarya ilgili açıklamalar üzerinden gerçekleştirilmiştir. Açıklamalar internet adresleri verildiğinden veriler orijinal olarak kabul edilmiştir. Eğitim alanında faaliyet gösteren ve en çok üyeye sahip olan sendika olmaları nedeniyle bu dört sendikanın görüşleri dikkate alınmıştır. Araştırmaya ilişkin veriler belirlenen sendikaların internet üzerinden yaptıkları açıklamalar üzerinden Aralık 2017 ve Ocak 2018 tarihlerinde toplanmıştır.

Nitel araştırma yaklaşımı doğrultusunda tasarlanan bu araştırmada “içerik analizi” yapılmıştır. Öncelikle, sendikaların görüşlerinden yola çıkarak angarya uygulamalar belirlenmiş daha sonra bu işlere ilişkin temalar belirlenmiştir. Temalar belirlenirken, tüm angarya uygulamalar yazılmış ve uygulamanın angarya olduğuna ilişkin görüş bildiren sendikaların karşısına (x) işareti konulmuştur.

1. Bulgular ve Yorumlar

Bu bölümde önce, eğitim sendikalarının angarya uygulamalara ilişkin görüşleri ile ilgili toplanan bulgular değerlendirilmiştir.

Tablo 1: Eğitim Sendikalarının Angarya Uygulamalara İlişkin Görüşleri

Angarya Olarak Tanımlanan İş	Türk Eğitim-Sen	Eğitim-Sen	Eğitim-İş	Eğitim Bir-Sen
1 Öğretmenlere mesai saatleri dışında öğrenci koçluğu, görevlerin zorunlu tutulması	xx			
2 Öğretmenlere mesai saatleri dışında “Aşamalı Devamsızlık Yönetimi Uygulaması” “izleme ve değerlendirme projesi “ile öğretmenlerin ev ziyaretine zorlanması	x	x		
3 Öğretmenlere mesai saatleri dışında servis denetimi gibi görevlerin	x			
4 Öğretmenlere nöbet görevi verilmesi	x	x	x	x
5 Elektrik öğretmenlerine elektrik tesisatlarının bakım ve onarımı isinin				x
6 Öğretmenlere görevleri dışında işler yaptırılması		x		
7 Evrak işleri		x		
8 “Performans”, “Sınav analizleri”, “Ölçme değerlendirme işleri”.		x		
9 “MEB’in öğrenci veli anketleri”,		x		
10 İlköğretim Kurumları Standartları		x		
11 Toplam Kalite Yönetimi		x		
12 Fotokopi çekme veya parasını		x		
13 E-okul		x		
14 “Mesai saati dışındaki toplantılar”,		x		
15 “Keyfi görevlendirmeler”,		x		
16 “Kermes”,		x		
17 “Para toplama işleri”,		x		
18 Temizlik işlerine katkı,		x		
19 Mesai saatleri dışında seminer			x	

Tablo 1, Türk Eğitim-Sen, Eğitim-Sen, Eğitim-iş ve Eğitim Bir-Sen’in internet üzerinden okullardaki angarya işlere yönelik yaptıkları açıklamalarından yararlanarak düzenlenmiştir. Okullarda yapılan angarya işlere yönelik madde bazında en fazla açıklamayı Eğitim-Sen’in yaptığı ve araştırma kapsamında bulunan tüm sendikaların nöbet konusunda görüş bildirdikleri görülmektedir.

Tablo 2. Eğitim Sendikalarının Angarya Uygulamalara İlişkin Görüşlerine Yönelik Tema ve Alt Temalar

<i>TEMA</i>	<i>ALT TEMA</i>	<i>Angarya Olarak Tanımlanan İş</i>
1	Okul dışı angarya işler	Öğretmenlere mesai saatleri dışında öğrenci koçluğu, görevlerin zorunlu tutulması
2		Mesai Dışı Angarya İşler
3		Öğretmenlere mesai saatleri dışında servis denetimi gibi görevlerin zorunlu tutulması
4		Süreklilik Göstermeyen Angarya İşler
5		“MEB’in öğrenci veli anketleri”, “Keyfi görevlendirmeler”,
1	Okul içi angarya işler	Öğretmenlere nöbet görevi
2		Eğitim Dışı Angarya İşler
3		Elektrik öğretmenlerine elektrik tesisatlarının bakım ve onarımı işinin yaptırılması
4		Doküman Hazırlamaya Yönelik Angarya İşler
5		Öğretmenlere görevleri dışında işler yaptırılması
6		Evrak işleri
7		“Performans”, “Sınav analizleri”, “Ölçme değerlendirme işleri”,
8		Fotokopi çekme veya parasını
9		“Kermes”,
10		“Para toplama işleri”,
11		Temizlik işlerine katkı,
12		Mesai Dışı Toplantı ve Seminerler
13		Mesai saatleri dışında seminer düzenlenmesi
14		“Mesai saati dışındaki E-okul İlköğretim Kurumları Toplam Kalite Yönetimi

Tablo 2’de eğitim sendikalarının angarya uygulamalara ilişkin görüşlerinin analizi sonucu oluşan temalar ve alt temalara yer verilmiştir. Tablo 2.’ye göre; öğretmenlerin maruz kaldığı angarya işler “okul dışı angarya işler” ve “okul içi angarya işler” temalarında toplanmıştır. “Okul Dışı Angarya İşler” teması; “mesai dışı angarya işler” ve “süreklilik göstermeyen angarya işler” temalarından oluşmaktadır. Okul dışı angarya işler teması ile okul dışında yapılması istenen angarya işler anlatılmak istenmektedir. Okul dışı angarya işler temasının “mesai dışı angarya işler alt temasında öğretmenlere mesai saatleri dışında öğrenci

koçluğu, “aşamalı devamsızlık yönetimi uygulaması” “izleme ve değerlendirme projesi “ile ev ziyaretine zorlanması ve servis denetimi gibi görevlerin yaptırılması gibi işler toplanmaktadır. Okul dışı Angarya işler temasının “süreklilik göstermeyen angarya işler” alt temasında “MEB’in öğrenci veli anketleri”, “keyfi görevlendirmeler” gibi işler toplanmaktadır.

Tablo 2.’ye göre; “Okul İçi Angarya İşler” teması; eğitim dışı angarya işler, doküman hazırlamaya yönelik angarya işler, kaynak bulmaya yönelik angarya işler, mesai dışı toplantı ve seminerler ile sistematik angarya işler alt temalarından oluşmaktadır. Okul içi angarya işler temasının “eğitim dışı angarya işler” alt temasında öğretmenlere nöbet görevi verilmesi; elektrik öğretmenlerine elektrik tesisatlarının bakım ve onarımı işinin yaptırılmasına yönelik işler toplanmaktadır. “Doküman hazırlamaya yönelik angarya işler” alt temasında öğretmenlere görevleri dışında işler yaptırılması, evrak işleri, “performans”, “sınav analizleri”, “ölçme değerlendirme işleri” gibi görevler toplanmaktadır. “Kaynak bulmaya yönelik angarya işler”, alt temasında fotokopi çekme veya parasını toplama, kermes; “para toplama işleri”; temizlik işlerine katkı gibi görevler toplanmaktadır. “Mesai dışı toplantı ve seminerler” alt temasında mesai saati dışındaki toplantılar”, mesai saatleri dışında seminer düzenlenmesi gibi görevler toplanmaktadır. “Sistematik angarya işler” alt temasında e-okul, *İlköğretim Kurumları Standartları (İKS)* ve *Toplam Kalite Yönetimi (TKY)* gibi görevler toplanmaktadır.

Sonuç ve Öneriler

Anayasa Mahkemesi kararlarında bir işin angarya olarak sayılması için çalışanın doğrudan görevi olmayan ve yaptırılan iş karşılığı ücret ödenmemesi gerekmektedir. Yapılan araştırma sonucu elde edilen bulgular sonucu ulaşılan angarya işlerin karşılığında öğretmenlere her hangi bir ücret ödenip ödenmemesi göz önüne alınmıştır.

Araştırmada toplanan bulgular, “Okul Dışı Angarya İşler” ve “Okul İçi Angarya İşler” temalarında toplanmıştır. “Okul Dışı Angarya İşler” teması; “mesai dışı angarya işler” ve “süreklilik göstermeyen angarya işler” alt temalarından oluşmaktadır. Okul dışı angarya işler teması ile okul dışında öğretmenlerden yapılması istenen angarya işler anlatılmak istenmektedir. Okul dışı Angarya işler temasının “mesai dışı angarya işler” alt temasında öğretmenlere mesai saatleri dışında öğrenci koçluğu, “aşamalı devamsızlık yönetimi uygulaması” “izleme ve değerlendirme projesi “ile ev ziyaretine zorlanması ve servis denetimi gibi görevlerin yaptırılması işleri toplanmaktadır. Okullar öğrenci koçluğu sistemi ile öğretmenlere belirli sayıda öğrenci vererek öğretmenlerden bu öğrencilerin başarısının artmasına yönelik çalışmalar yapması beklenmektedir. “Aşamalı devamsızlık yönetimi uygulaması” ve “izleme ve değerlendirme projesi” ile öğretmenlerden mesai saatleri dışında öğrencilerin yaşadıkları evlerinin ziyaret edilmesi istenilmektedir. Okul dışı Angarya işler temasının “süreklilik göstermeyen angarya işler” alt temasında “MEB’in öğrenci veli anketleri”, “keyfi görevlendirmeler” gibi işler toplanmaktadır. Süreklilik göstermeyen

angarya işler temasında devamı olmayan projelerde gerekli bilgilerin toplanması için değişik görevlendirmeler yapılmaktadır. Ancak, yapılan bu işler süreklilik arz etmediğinden bilgiler periyodik olarak toplanmamaktadır. Sonuca ulaşmayan işler ise öğretmen moralini bozabilmektedir. Yapılan bu işler sendikalar tarafından doğrudan öğretmenin görevi olarak değerlendirilmediği gibi karşılığında da bir ücret alınmadığından angarya olarak değerlendirilmiş olabilir.

“Okul İçi Angarya İşler” teması; eğitim dışı angarya işler, doküman hazırlamaya yönelik angarya işler, kaynak bulmaya yönelik angarya işler, mesai dışı toplantı ve seminerler ile sistematik angarya işler alt temalarından oluşmaktadır. Okul içi angarya işler temasının “eğitim dışı angarya işler” alt temasında öğretmenlere nöbet görevi verilmesi; elektrik öğretmenlerine elektrik tesisatlarının bakım ve onarımı işinin yaptırılması mesai saatleri dışında öğrenci koçluğu gibi görevlerin yaptırılmasına yönelik işler toplanmaktadır. Eğitim dışı angarya işler alt teması, okul içinde olmasına rağmen doğrudan eğitimle ilişkisi az olan işlerden bahsedilmektedir. Öğretmenlerin nöbet tutması eğitimle doğrudan ilişkisi az iken genellikle ilişkisi daha fazladır. Günümüzde nöbet tutan öğretmenlere ek ders ücretleri ödenebilmektedir. “Elektrik öğretmenlerine elektrik tesisatlarının bakım ve onarımı işinin yaptırılması” alt temasında okulların elektrik tesisat işlerinin bakım ve onarımı yaptırılırken bu işler için her hangi bir ücrete rastlanmamıştır. Gerek nöbet gerekse elektrik öğretmenlerine yaptırılan işler açıklamanın yapıldığı dönemde öğretmenin görevi olarak değerlendirilmemiş ve ücret alınmadığından sendikalar tarafından angarya olarak değerlendirilmiştir. Milli eğitim Bakanlığı günümüzde öğretmenlere yaptıkları nöbet görevine karşılık ayrıca ücret ödemektedir.

“Doküman hazırlamaya yönelik angarya işler “alt temasında öğretmenlere görevleri dışında işler yaptırılması, evrak işleri, “performans”, “sınav analizleri”, “ölçme değerlendirme işleri” gibi görevler toplanmaktadır. Bu işlerden kastedilen belki de öğretmenlerin yaptıkları bu işlerin kâğıt üzerinde kaldığı, bir amacın gerçekleşmesini sağlamaya yönelik kullanılmadığından sendikalar tarafından angarya olarak görülmüş olabilir.

“Kaynak bulmaya yönelik angarya işler”, alt temasında fotokopi çekme veya parasını toplama, kermes; “para toplama işleri”; temizlik işlerine katkı gibi görevler toplanmaktadır. Bu işler eğitime kaynak bulmaya yönelik olduğu gibi doğrudan öğretmenin görevi olmaması ve karşılığında her hangi bir ücret alınmaması bu işlerin angarya olarak değerlendirilmesine neden olmuş olabilir.

“Mesai dışı toplantı ve seminerler” alt temasında mesai saati dışındaki toplantılar”; mesai saatleri dışında seminer düzenlenmesi gibi görevler toplanmaktadır. Bu toplantı ve seminerlerden arzu edilen katkı görülemediğinden öğretmenler bu işleri gereksiz ve angarya olarak görmüş olabilir. Belki de öğretmenler bu işlerin bir yazı ile halledilebileceğini düşünüyor olabilirler.

“Sistematik angarya işler” alt temasında e-okul, İlköğretim Kurumları Standartları (İKS) ve Toplam Kalite Yönetimi (TKY) gibi görevler toplanmaktadır. Bu alt temada belli dönemlerde öğretmenlerden sistem üzerinden yapılması istenen işler anlatılmak istenmektedir. Öğretmenler öğrenci notları, okunan kitaplar, öğrenci ve veli bilgileri gibi bilgileri e-okula işlerken İlköğretim Kurumları Standartları (İKS) ve Toplam Kalite Yönetimi (TKY) ile veliler ve öğretmenlerden bilgiler toplanmasına ve okulun gelişimine yönelik çalışmalar yapılması istenmektedir. Bu işlerden özellikle e-okul sistemi üzerinden yapılan işlerin öğretmenin doğrudan görevi olup olmadığı tartışılrsa da sendikalar tarafından bu işlerin doğrudan öğretmenlerin görevleri olarak görülmediği ve karşılığında her hangi bir ücret alınmadığı düşünüldüğü söylenebilir.

Genel olarak; uygulamanın öğretim faaliyeti dışında olması, ücretsiz olması, mesai saatleri dışında olması angarya ölçütü olarak kabul edilmiştir. Sendikaların bu görüşlerine göre öğretmen sadece derste ders anlatma rolü esas olarak kabul edilmiş diğer işler isteğe bağlı ve ücret karşılığı yapılabileceği düşünülebilir.

Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) tarafından kabul edilen ve 23 Haziran 1998 tarihli Resmi Gazetede yayımlanan 29 nolu “Zorla Çalıştırma Sözleşmesinin” 2. Maddesinde; “Cebri veya Mecburi Çalıştırma” ifadesi herhangi bir kişinin ceza tehdidi altında ve bu kişinin tam isteği olmadan mecbur edildiği tüm iş veya hizmetleri ifade eder.” şeklinde belirtilmektedir (Resmi Gazete, 1998, s.2). Türk Dil Kurumunun internet sitesinde angarya; “1. Bir kimseye veya bir topluluğa zorla, ücret vermeden yaptırılan iş, yükümlü. 2. Bir kişiye görevi dışında yaptırılan iş. “ olarak tanımlanmaktadır. Sendika görüşlerinde ölçme ve değerlendirme işlemleri bile angarya olarak değerlendirilmektedir. Oysaki ölçme ve değerlendirme öğretmene dönüt veren ve gerek Millî Eğitim Bakanlığı Okul Öncesi Eğitim ve İlköğretim Kurumları Yönetmeliğinde (20, 22, 23, 35. maddeler) gerekse Millî Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliğinde (43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50. maddeler) öğretmenin asli görevi olarak değerlendirmektedir. Bu durum Türk Dil Kurumunun tanımı ve anayasal ve yasal düzenlemeler ile örtüşmediği söylenebilir. Sendikaların bir araya gelerek angarya işlerin neler olduğu tespit edilebilir. Sendikalar daha önce nöbet görevinin angarya olduğuna ilişkin görüş birliğine varılmış, nöbet tutmaya yönelik işlerde sendikaların haklılığı Milli Eğitim Bakanlığınca da kabul edilmiş ve belirli bir ücret belirlenmiştir. Öncelik olarak angarya işlerin tespit edilmesine yönelik ölçütler belirlenmeli ve angarya kabul edilen işlere yönelik ücretler tespit edilmelidir. Bu araştırmanın devamı niteliğinde angarya ile ilgili eğitim çalışanlarının görüşleri araştırılabilir.

KAYNAKÇA

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi (2010). http://www.danistay.gov.tr/upload/avrupainsan_haklarisozlesmesi.pdf. (Erişim tarihi: 06.01.2017).

Anayasa Mahkemesi (2015). *İsa Reçber Kararı*, B. No: 2013/4518, http://www.kararlaryeni.anayasa.gov.tr/BireyselKarar/Content/b6cc8e7c-5dd1-4f26-9742-e292629524b9?word_sOnly=False, (Erişim tarihi: 02.09.2018).

Balcı, A. (2000). *Sosyal bilimlerde araştırma*. Ankara: PegemA Yayıncılık.

Bowen, G.A. (2009). Document analysis as a qualitative research method. *Qualitative Research Journal*, 9 (2), 27-40.

Eğitim-Bir Sen, (2009). “Angarya Yasaktır, Hiç Kimse Zorla Çalıştırılmaz”, Erişim Adresi: <http://www.ebs.org.tr/manset/344/dokuman/dokuman/290709.pdf>. (Erişim tarihi: 28.12.2017).

Eğitim-Bir Sen, (2015). “Angarya’ya Hayır Diyor, Nöbete Ücret İstiyoruz”, Erişim Adresi: <http://adana1.ebs.org.tr/manset/1962/S%C4%B0Z%C4%B0N%20%C4%B0%C3%87%C4%B0N%20VARIZ>, (Erişim tarihi: 28.12.2017).

Eğitim-İş (2015b). “Mesai Saatleri Dışında Yapılan Seminerler Angaryadır”, Erişim Adresi: <http://www.egitimis.org.tr/guncel/sendika-haberleri/mesai-saatleri-disinda-yapilan-seminerler-angaryadir-2235/#.WIPBobxl9dg> (Erişim tarihi: 29.12.2017)

Eğitim-İş, (2015a). “Eğitim-İş’in Önderliğinde Nöbet Eylemi Devam Ediyor”, Erişim Adresi: <http://www.egitimis.org.tr/guncel/sendika-haberleri/egitim-is-in-onderliginde-nobet-eylemi-devam-ediyor-1543/#.WIPCNbxl9dg>, (Erişim tarihi: 30.12.2017)

Eğitim-Sen, (2013). “Angarya Çalışmaya Hayır”, Erişim Adresi: <https://www.adanaegitimsen.org.tr/sekreterlik/item/311-angarya-calismaya-hayir>, (Erişim tarihi: 06.01.2018).

Eğitim-Sen, (2015). “Öğretmenlerin Sorunları Acil Çözüm Bekliyor”, Erişim Adresi: <http://egitimsen.org.tr/ogretmenlerin-sorunlari-acil-cozum-bekliyor/>, (Erişim tarihi: 06.01.2018).

Millî Eğitim Bakanlığı Okul Öncesi Eğitim ve İlköğretim Kurumları Yönetmeliği. (2014). Erişim Adresi: http://mevzuat.meb.gov.tr/html/ilkveokul_0/ilkveokuloncyon_0.html.

Millî Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği. (2013). Erişim Adresi: https://ogm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2017_09/20161748_MYLLY_EYYTYM_BAKANLIYI_ORTAYYRETYM_KURUMLARI_YYNETMELYY_Y.pdf, (Erişim tarihi: 06.01.2018).

Öğretmenlere Mesai Dışı Angarya Görevler Verilmesi. (2017). Erişim Adresi: https://www.turk_egitimsen.org.tr/userfiles/files/mesai_disi_angarya_yazi1023_29122017.pdf, (Erişim tarihi: 06.01.2018).

Seferoğlu, S.S. ve Akbıyık, C. (2009). “Bilgisayar Öğretmenlerinin Bakış Açısıyla Yönetici ve Öğretmen Beklentileri”, *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22 (2), 497-514.

Şimşek, H. (2009). Eğitim tarihi araştırmalarında yöntem sorunu. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi*, 42 (1), 33-51.

TOBİDER

Türk Dil Kurumu Sözlüğü, http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&view=bts&kategori1=veritbn&kelimesec=16241 (Erişim tarihi: 06.01.2017).

Türk Eğitim-Sen (2018). "Nöbet ve Liyakat" Açıklaması. <http://www.meb.personel.com/sendikalar/turk-egitim-sen-den-nobet-ve-liyakat-aciklamasi-h219856.html>, (Erişim tarihi: 06.01.2018).

Türk Eğitim-Sen, (2017). "Mesai Dışı Angarya Uygulamalara Karşıyız". Erişim adresi: https://www.turkegitimsen.org.tr/icerik_goster.php?Id=12035, (Erişim tarihi: 06.01.2018).

Uluslararası Çalışma Örgütü (1998). 29 nolu "Zorla Çalıştırma Sözleşmesi. Resmi Gazete.23381.(s.2).

Ulutaş, Ç. Ü. ve Ulutaş, T. B. (2015). "Angarya ve Zorla Çalıştırma: Uluslararası Düzenlemeler ve Yüksek Mahkeme Kararları Işığında Bir Değerlendirme", Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, 40 (8), 327- 339.

Ülker, A. (2009). "Sınıf Öğretmenlerinin Hizmet İçi Eğitime İlişkin Görüşleri", Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Selçuk Üniversitesi, Konya.

Yılmaz, K. ve Şahin, T. (2016). "Eğitim fakültelerindeki araştırma görevlilerinin mesleki deneyimlerinin incelenmesi: araştırma görevlisi olmanın anlamına ilişkin fenomenolojik bir çalışma", Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi, 44, 143-168.